

Publieke en private veiligheid: hand in hand

In juni keurde het parlement een nieuwe wet omtrent private veiligheid goed. Deze zomer treedt ze in werking. De private veiligheidssector krijgt meer bevoegdheden en er komen meer mogelijkheden tot publiek-private samenwerking. Hierdoor zal de 'plural policing' vermoedelijk ook in ons land 'voorbij de staat' uitbreiden. Uit onderzoek van de onderzoeksgroep GaPS (UGent) en het Centre for Policing and Security (CPS) blijkt dat de politie graag de regie behoudt en kiest voor een vorm van samenwerking waarbij beide organisaties zichzelf blijven.

TEKST EVELIEN DE PAUW EN JULES HOSTE BEELD STEFAN DEWICKERE

De nieuwe wet private veiligheid biedt de politie en de private bewakingssector een kader om samen te werken. Het takenpakket van de private bewakingssector wordt gemoderniseerd en uitgebreid, zodat de politie zich nog beter kan concentreren op haar kerntaken. Deze uitbreiding van taken kan gebeuren in opdracht van of in samenwerking met de politie. Aan de hand van een kwantitatieve peiling onderzoeken we hoe korpschefs daarover oordelen. De korpschefs die aan ons onderzoek meewerkten, zien voor de private veiligheidssector vooral taken op het gebied van onthaal, 'call taking' en veiligheid op evenementen.

Boven, onder, voorbij en binnen de staat

De politie heeft niet langer het monopolie voor veiligheid. Politieke verantwoordelijken beslissen begin jaren negentig bewaking en het beheersen van overlast en kleine criminaliteit uit te besteden. Zowel private partners als niet-politionele staatsdiensten deden hun intrede. De verdeling van verantwoordelijkheden in de veiligheidszorg wordt zichtbaar in allerlei samenwerkingsverbanden, netwerken, comités en publiek-private partnerschappen.

Deze trend wordt in de literatuur *plural policing* genoemd. De politiefunctie wordt door andere partners opgenomen en voltrekt zich boven de staat via internationale netwerken, onder de staat via burgerinitiatieven, voorbij de staat via

private bewaking en binnen de staat via de publieke veiligheid.

In België voltrok deze evolutie zich vooral binnen de staat, met de invoering van strategische veiligheids- en preventieplannen sinds 1992, de wet op de gemeentelijke administratieve sancties in 1999 en die op de gemeenschapswachten in 2007. Het veiligheidsapparaat werd vooral uitgebreid binnen de lokale overheid. Preventie en integrale veiligheidszorg werden beschouwd als een taak van de gemeente en de politie die samen met andere partners het veiligheidsbeleid vorm gaven.

Toch leidde dit hier niet tot een sterke opkomst van de private bewaking zoals in de Angelsaksische landen en Nederland. De politie probeerde administratieve taken af te stoten en huurde hoog

Opvallend is dat 14,29% van de korpschefs kiest voor PPS bij het gebruik van dwang en hierbij het wettelijk principe van het geweldsmonopolie verlaat.

opgeleid burgerpersoneel in voor de criminaliteitsanalyse. In het regeerakkoord van de regering-Michel werd in 2014 opgenomen dat de wet op de private veiligheid evaluatie behoeft; bepaalde kerntaken van de politie kunnen net zo goed door private veiligheidsdiensten worden uitgevoerd.

De nieuwe wet tot regeling van de Private en Bijzondere Veiligheid werd op 8 juni 2017 goedgekeurd door de plenaire vergadering in de Kamer. Het wetsontwerp

gaf de aanzet tot een onderzoek naar de visie van de Vlaamse en Brusselse korpschefs op de uitbesteding van taken of de opzet van samenwerkingsverbanden met de private veiligheid. We wilden vooral weten welke taken ze het liefst zouden uitbesteden en aan welke partner ze de regie toekennen. Het onderzoek had een respons van 24%. Met dit resultaat kunnen we niet veralgemenen, maar het geeft wel een eerste indicatie over de visie van de Vlaamse korpschefs.

Visie van korpschefs

De belangrijkste redenen voor de politie om te kiezen voor een samenwerking met de private veiligheidssector liggen voor de hand: de budgetten zijn beperkt, wat tot capaciteitsproblemen bij de politie leidt. Door taken uit te besteden kan

ze zich zelf meer toeleggen op kerntaken. Het feit dat de samenwerking met de private veiligheidssector wettelijk wordt verankerd, biedt voor sommige korpschefs perspectieven.

De stijgende onveiligheid in de maatschappij en daaraan gekoppeld de terreurdreiging lijkt minder doorslaggevend te zijn als reden om samen te werken. Het capaciteitsprobleem dat er dikwijls mee samenhangt, speelt wel mee.

Op de vraag wat publiek-private samen-

De meeste korpschefs vinden dat het onthaal en de call taking ook mogelijk is in een publiek-private samenwerking of zelfs exclusief toegewezen kan worden aan de private bewaking.

verband kan gebeuren of in sommige gevallen zelfs volledig door de private veiligheid. Hieruit kunnen we voorzichtig besluiten dat de Vlaamse en Brusselse politiezones zich achter de nieuwe wet kunnen scharen.

Ook al staat de politie open voor publiek-private samenwerking, de regie houdt ze wel graag in handen. Samenwerking volgens de letterlijke definitie van een netwerk waarbij verschillende partners op een gelijkwaardige en horizontale manier met elkaar aan een oplossing werken, ziet maar één op de acht geraadpleegde korpschefs zitten. Men wisselt informatie uit of men besteedt taken uit, zonder dat er gemeenschappelijke doelstellingen worden nagestreefd of moeten worden behaald. Beide organisaties kunnen zo hun autonomie behouden. De samenwerking krijgt zo vorm in wat in de literatuur wordt beschreven als de junior-partnertheorie. De politie houdt de touwtjes in handen, neemt de beslissingen en doet waar nodig een beroep op haar junior-partner, de private bewakingssector. Volledig uitbesteden of outsourcen wordt vaak gezien als een te drastische beslissing, net omdat de politie de controle wil behouden op kritische bevoegdheden. ■

Evelien De Pauw is doctoranda & assistent bij UGent, Faculteit Economie & Bedrijfskunde, Vakgroep publieke governance, management en financiën, Onderzoeksgroep 'governing & policing security' (GaPS) en Jules Hoste is stagiair bij het Centre for Policing & Security (CPS).

www.gaps-ugent.be

➔ www.vvsg.be/veiligheid/privaat

werking betekent voor een lokale politiezone, liepen de antwoorden uiteen. Toch vonden we een rode draad: het betekent voor de Vlaamse en Brusselse korpschef doorgaans dat er een samenwerkingsverband is met private partners, zonder dat de 'corebusiness' van de politie in het gedrang komt.

Wat de respondenten al of niet als kern-taken van politie beschrijven, levert interessante vaststellingen op. Zo vinden de meeste korpschefs (70%) dat het onthaal en de call taking ook mogelijk is in een publiek-private samenwerking of zelfs exclusief toegewezen kan worden aan de private bewaking (18%). Ook het human-resourcesmanagement wordt niet als een strikt politionele taak gezien, slechts 8% van de respondenten vindt dat dit door de politie zelf moet worden verwezenlijkt. De volledige HRM-afdeling uitbesteden gaat te ver, het personeelsbeleid moet nog altijd in het korps worden gevoerd, maar samenwerken kan gerust (76%). Daarnaast is ook 68% ervan overtuigd dat slachtofferbejegening in een PPS-verband ondergebracht kan worden. Voor de meesten blijft de eerstelijnszorg

in handen van de politie, maar kan de opvolging of tweedelijnszorg opgenomen worden door een externe instantie.

Handhaving van de openbare orde is volgens 42% van de korpschefs exclusieve politiebevoegdheid, terwijl 53% vindt dat dit in publiek-private samenwerking kan. Wijkwerking, interventie en lokale opsporing en onderzoek moeten naar hun mening exclusief door de politie gebeuren. Opvallend is dat 14,29% van de korpschefs kiest voor PPS bij het gebruik van dwang en hierbij het wettelijk principe van het geweldsmonopolie verlaat.

De bijgevoegde tabel vermeldt welke houding de Vlaamse korpschef aanneemt tegenover overheveling van taken die volgens de nieuwe wet kunnen worden uitgevoerd door private bewakingsfirma's. Hieruit blijkt dat bewaking van een gevarezone, veiligheidsfouilleringen (toegangscontroles) en verwerken van camerabeelden niet langer gezien worden als exclusieve politietaken. Ook de korpschefs zijn van mening dat dit in een publiek-privaat samenwerkings-

	Exclusief politie	Publiek-private samenwerking	Exclusief private veiligheidssector (m.a.w. outsourcing)
Bewaking gevarezone	10,71%	67,86%	21,43%
Veiligheidsfouilleringen	28,57%	71,43%	0%
Camerabeelden verwerken	3,57%	75%	21,43%
Live camerabeelden bekijken	14,29%	71,43%	14,29%
Bewaking uitgaansmilieu	7,14%	35,71%	57,14%
Persoonscontrole	0%	57,14%	42,86%

Wet private veiligheid: 9 keer nieuw

1. Activiteiten op de openbare weg

Bewakingsagenten kunnen een aantal activiteiten uitoefenen op de openbare weg, waaronder bewaking bij evenementen, toezicht en controle van personen voor het verzekeren van de veiligheid op bepaalde al dan niet voor het publiek toegankelijke plaatsen en infrastructuur van openbaar vervoer of luchthavens. Ook statische bewaking van goederen, toezicht en bewaking bij vervoer van goederen, bescherming van personen, vaststelling van parkeerinbreuken en begeleiding van groepen met het oog op de verkeersveiligheid worden mogelijk. Daarnaast blijven toezicht en controle mogelijk op afgesloten en niet-bewoonde plaatsen, industriezones zonder bewoning en veiligheidszones op de openbare weg bij internationale instellingen, voor zover die plaatsen tijdelijk of periodiek niet toegankelijk zijn voor het publiek.

2. Camerabeelden bekijken

Bewakingsagenten kunnen voortaan ook beelden bekijken van camera's die van een bewaakte site gericht zijn op de openbare weg, ofwel van camera's die al op de openbare weg staan en die ter beschikking worden gesteld en dat onder toezicht en leiding van de politie.

3. Controles niet langer binnen, maar nu ook rond festivalzones

Evenementenbewaking en toezicht en controle door bewakingsagenten kunnen alleen als de gemeente niet over aanwijzingen beschikt dat de openbare orde zal worden verstoord. Bovendien moet de gemeenteraad in een politiereglement de afbakening van de zone en de duur van de bewaking vastleggen.

Er kan een zone worden afgesloten die niet in hoofdzaak residentieel is en die zich niet over het hele grondgebied uitstrekt. Deze bewaakte zone kan slechts tijdelijk en uitzonderlijk worden vastgesteld, bijvoorbeeld in de aanloop naar een jaarmarkt. Dergelijke reglementen bestonden in het verleden vaak ook al, maar hadden dan betrekking op het privaat gebruik van het openbaar domein. Dergelijke reglementen kunnen uiteraard blijven bestaan.

4. Gebruik van technische middelen en wapens

De minister kan de technische middelen voor het verzekeren van de veiligheid aanduiden. Zo kunnen drones gebruikt worden, voor zover ze bestuurd worden onder toezicht van de opdrachtgever en deze ze zelf mag gebruiken. Overheden mogen gewoonlijk drones gebruiken in de openbare ruimte. In dringende gevallen kan de minister op de openbare weg en op publiek toegankelijke plaatsen aanvullende maatregelen opleggen.

Een bewakingsagent mag alleen een wapen dragen, als hij goederen bewaakt of personen beschermt op plaatsen waar geen andere personen aanwezig zijn en als er geen andere middelen zijn om zich tegen het veiligheidsrisico te beschermen. Wapendracht bij geldtransport kan dan wel.

5. Vrijwilligers bij evenementen na toestemming burgemeester

Een vereniging kan bij een evenement of ter gelegenheid van een occasionele dansgelegenheid die ze zelf organiseert, statisch toezicht en controle op het publiek laten uitoefenen

door de effectieve leden van de vereniging of door personen die een band met de vereniging hebben. Wel moet de burgemeester, na advies van de korpschef, toestemming verlenen. De vrijwilligers vallen niet onder de notie 'interne bewakingsdienst', maar ze moeten aan bijkomende voorwaarden voldoen en ze mogen geen fooien ontvangen. Ze kunnen bagage controleren, de toegang ontzeggen en personen vatten in afwachting van de komst van de politiediensten.

6. Portiers onder toezicht van de camera

Bewakingsagenten kunnen hun functie bij de toegang of de uitgang van de plaatsen in het uitgaansmilieu alleen uitoefenen als zijzelf middels camerabeelden identificeerbaar zijn en de handelingen die ze stellen, op een herkenbare wijze plaatsvinden in het gezichtsveld van camera's. Tot nog toe bepaalde een uitvoeringsbesluit bij de bestaande wet private veiligheid dat de burgemeester cameratoezicht in dergelijke gevallen kan verplichten. De nieuwe wet vermeldt dit niet langer, maar de burgemeester kan deze preventieve maatregel wel steeds opleggen. De organisatoren en uitbaters zijn verantwoordelijk voor het functioneren van de camera's. De beelden worden één maand bewaard. Ze staan ter beschikking van de politiediensten.

7. Sweepings in gebouwen en actief doorzoeken

Bewakingsagenten kunnen zogenaamde sweepings uitvoeren, waarbij ze gebouwen en terreinen controleren op de aanwezigheid van drugs, wapens, explosieven of spionageapparatuur. Zij kunnen bij de toegang en uitgang tot bepaalde plaatsen personen controleren op het bezit van gevaarlijke voorwerpen en mogen daarvoor overgaan tot controle van de bagage. Op bepaalde sites met een veiligheidsrisico zoals luchthavens en nucleaire sites mogen zij de bagage doorzoeken, kledij betasten en voertuigen doorzoeken.

8. Parkeercontroles na toestemming burgemeester

De persoon die met de overheid een concessieovereenkomst voor de controle op betalend parkeren op de openbare weg heeft afgesloten, kan deze activiteit laten uitoefenen door de personeelsleden van zijn interne dienst, voor zover de burgemeester, na het advies van de korpschef van de lokale politie, toestemming heeft verleend. De personen die zij inzetten voor de controle op het betalend parkeren, moeten wel aan bijkomende voorwaarden voldoen. Tijdens de parlementaire debatten werd gepleit voor een bijkomende opleiding, maar die komt er niet.

9. Gemeentelijk fuifreglement en Safe Party Zone kunnen blijven

Dergelijke reglementen en praktijken kunnen blijven bestaan, aangezien ze niet (specifiek) geregeld worden in de nieuwe wet. Een gemeentelijk reglement mag uiteraard niet strijdig zijn met de bepalingen uit de nieuwe wet of geen activiteiten regelen die al geregeld zijn door de wet. Bovendien moet het reglement of de praktijk in overeenstemming zijn met bijzondere regelingen zoals de wet omtrent bescherming persoonlijke levenssfeer of de wet omtrent gemeenschapswachten.

TDS